

Lesson 56

Nabi Irmiya (Jeremiya)

Irmiya

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si lesson dehelluhin takaleta we' ekka sinulat we' Nabi **Shi'ya** sabab AlMasi mapitu si dunya si pesōnganin. Me' pitu' hatustahun dehellu amban inanakan AlMasihin inurungan pikilan Nabi Shi'ya bang sa'ingge Manimbul madusehanin pitu si dunya amban harapan Tuhanin; we' inanakan iye we' budjang, we' sutsi kēmon bo'ohannen, duk tahinangne me' hinangan meke'ulali' ga' tahinang we' a'a seddili. Saguwa' pina'al isab we' Nabi Shi'ya we' pabu'us AlMasihin laha'nen kuwe' bili-bili pagkurban supaya tapuwasanne duse manusiya'in. Bu pa'alne isab we' bang ubus ne paglilla'ne umulnen hinang kurban, tada'ag du we' ne kamateyin duk ellum iye balik, duk urunganne umul salama-lama kēmon makahagad si iyehin. Ellew inin magistadi kite bi sabab dembuwa' nabi importante seddili – sabab **Nabi Irmiya**.

Ellum Nabi Irmiya me' da hatustahun puwas ka'ellum Nabi Shi'yahin. Bakas takaleta ne we' bangsa Isra'elin duma'in ne dembuwa' lahat. Binahagi' ne pinaduwe. Dembuwa'in inēnan lahat Isra'el duk dembuwa'in lahat Yahud. Masa Nabi Irmiyahin ubus ne pinaka'atan lahat **Isra'elin**. Pangurung we' Tuhanin me' a'a bangsa Isra'elin si antanan bantaden, pegge' ga' siye kahagad si lapal me' nabihin duk ga' teyikutande duseden. Hangkan **luwal lahat Yahud** maniya'in pe. Kapital lahatden Awrusalam, bu la'i du isab langgal bakas hininang we' Sultan Sulaymanin. Bakas takaleta ne we' bangsa Yahudihin, iye bangsa sinanggupan we' Tuhanin we' amban siye AlMasihin pitu si dunya.

Nabi Irmiya inin bangsa Yahudi. Inanakan iye si dembuwa' kaluma'an tapit si Awrusalam, me' lime kilometro du hadja talahannen. Sama Nabi Irmiyahin dembuwa' iye imam si langgal Awrusalamin.

Masa miya'an ma'ekkahin me' Yahudi si Awrusalamin **mag'āgama te'ed** nuhut me' addat kapapu'anden, saguwa' **ga'i asipde Lapal TUHANIN**. Saguwa' Nabi Irmiya, keyimananne te'ed Lapal Tuhanin duk tuhutne. Ngagad-ngagad iye duk ase-asene waktu bang pinapitu si dunya AlMasihin we' Tuhanin.

Na, kuwe'itu pakale ne kite bi bang sa'ingge Nabi Irmiya tapene' we' Tuhanin manjari nabi. Si kapitulu dembuwa' dem jūd Irmiya, tasulatne, pa'inne:

(Irmiya 1) ⁴ *Missā Tuhanin si aku, pa'inne,* ⁵ **“Ga' pe kew binettengan, andang ne kew kata'uhanku, ga' pe kew inanakan, andang ne kew pinaseddili we' ku; kawakilan kew we' ku manjari nabi para si me' kabangsa-bangsahanin.”** ⁶ Pa'inku, *“Ah, TUHAN Magbaya'-baya'in, ga'i ku tantu ta'u missā; mākanak pe ku.”* ⁷ Saguwa' nambung **TUHANIN, pa'inne,** *“Da'a kew magpa'in we' bata' pe kew. Subey kew pī si kēmon pamapihanku ka'u duk missā kew ine-ine panganda'akanku ka'u.* ⁸ *Da'a kew tinalew si siye, pegge' tuhutante kew duk timbulte kew. Aku, TUHAN mamissā inin.”* ⁹ *Ubus pakulawat TUHANIN tangannen duk singkune behekun duk pa'inne si aku,* *“Na, urungante kew me' bissā subey pina'innun.* ¹⁰ *Pakale kew, ellew inin urungante kew kapatut si me' bangsa duk pagsultanan supaya kew magbeddut duk maglarak, magpaka'at duk magbaliskat, duk maghinang duk magtanem.”*

Sa miya'an pemene' Nabi Irmiya we' Tuhanin manjari nabine. Kawakilan iye we' Tuhanin pī si me' pagkasine Yahudi, magaka si siye we' hinukum siye we' Tuhanin bang ga'i siye magsusun duk teyikutande duseden duk paharap balik si TUHAN duk Lapalne Masutsihin. Kahunitan te'ed Nabi Irmiya si hinang inin, pegge' **ga'i ngatu me' Yahudihin inakahan we' sine-sine, we' ga'i kasulutan Tuhanin si me' hinangande pagāgamaden.** Saguwa' ga'i du Nabi Irmiya a'a mabaya' hadja we' kasulutan a'ahin si iye. Hangkan diyalem duwempukampat tahun magmahalayak Nabi Irmiya si Awrusalam duk si kēmon lahat Yahud, pa'inne: “Kabaya'an Tuhanin akahante ka'am, we' bang ga'i du ka'am magsusun duk lebbahanbi dusebin duk kahagad si lapal **TUHANIN**, pasagadan Tuhanin me' armi bangsa Babilonin pitu, pa'asek si Awrusalam magpaka'at duk ngeggas puweblohin duk langgalin! Ubus bu hinangde ka'am pilisu duk bo'ode ka'am si lahat tala!” Inin lapal Nabi Irmiya minahalayak si me' a'a Yahudi mapatenna' si lahat Yahudin.

Batsate me' sinduwehin amban me' sinulat we' Nabi Irmiya, me' bakas inakahanne si pagkasine Yahudihin. Si jūd Irmiya kapitulu pitu' sinulat, pina'in:

(Irmiya 7) ¹ *Inin bissā TUHAN pu Nabi Irmiyahin, pa'inne:* ² **“Pī kew nengge si tarangka pa'asekan me' a'a si langgalin duk mahalayakun inin:**

“*Pakale ka'am si lapal TUHANIN, kēmon ka'am me' a'a lahat Yahudin, ka'am mapadiyalem si tarangka inin supaya tasambahayangbi TUHANIN.* ³ *Inin pina'in TUHAN Mabalakatanin, Tuhan bangsa Isra'elin, pa'inne: Pabentelun bi addatbin duk hinanganbin, ubus bu makajari pe ka'am patenna' tu'u si lahat inin.* ⁴ *Da'a ka'am kahagad si me' bissā dusta', magpa'in, “Inin langgal TUHANIN, inin langgal TUHANIN! [Ga'i kite bi hinukum we' Tuhanin pegge' langgal TUHANIN tiya' tu'u!]”* ⁵ *Ganti'anun bi addatbin duk hinanganbin. Hinangun bi hadja matewwa'in amban dangan pī si dangan.* ⁶ *Da'a ka'am jingki si me' a'a liyu-liyu, atawa me' ilu' ilu' atawa me' balu. Padeheng ka'am mapatey a'a si lahat inin bang ga' niya' dusene. Padeheng ka'am nambahayang si tuhan-tuhan seddili, pegge' iyan makapagka'at ka'am.* ⁷ *Bang ganti'anbi addatbin makajari pe ka'am patenna' tu'u si lahat bakas pangurungku kapapu'anbin salama-lama.* ⁸ ***Payamanun bi, ngandel ka'am si bissā dusta' mangga' niya' balinen.***

⁹ “*Magtangkew ka'am, magpapatey, magjina, magdusta' ka'am bu napa pe bisan to'o,...duk nambahayang me' tuhan-tuhan mangga' kata'uhanbi metu'uhin.* ¹⁰ *Hinangbi kēmon me' kabunsihanku inin ubus bu pitu ka'am nengge si harapanku si luma'ku inin bu pa'inbi, ‘Bugtu' ga' niya' umantag si kami!’ ”*

Sa miya'an panabit we' Nabi Irmiya me' Yahudi **magmā-mā we' kata'uhande Tuhanin** saguwa' pasuweyde Tuhanin sabab hinanganden. Si kapitulu sempukpitu' tambahan Nabi Irmiya, pa'inne:

(Irmiya 17) ⁵ *Inin pa'in TUHANIN: “Sinukna'an a'ahin bang ngandel iye si a'a, si kabasag manusiya' bu teyikutanne TUHANIN....”* ⁹ ***Ga' niya' ngakkal pesōng amban atey a'ahin, bu ga' niya' mekekewuli' iye. Sine makasabut iyehin.*** ¹⁰ *Aku, TUHANIN, magpiha me' diyalem ateyin duk magliling pikilanin duk tumbasanku a'ahin sali' duk addatnen, duk magtaleb duk hinangannen.”*

Na, sa miya'an inakahan me' a'a si lahat Yahudin we' Nabi Irmiya, pa'inne: “Bang ga'i ka'am magsusun sabab dusebin duk pabalik si Tuhan, pitu me' armi Babilonin duk paka'atande puweblo Awrusalam inin sampay langgal inin, duk manjari banyaga'de ka'am!”

Ine tapikilbin sabab inin? Tapikilbi ke we' teyima' duk asip me' a'a Yahudihin me' bissā TUHAN mapalabey amban Nabi Irmiyahin? **Me'**

ekkahin ga'i ngasip! Bisan me' imamin ga'i kahagadde me' pina'in Nabi Irmiyahin. Iye mato'ohin, pag takale me' imamin pina'innen, siniggew iye we' de, ilubakan duk kinarena bettisnen ellew miya'an. Ga'i ngatu kahagad me' imamin we' pasagadan Tuhanin bantaden, me' a'a Babilonin, pa'asek si Awrusalam duk magpaka'at puweblohin duk langgal hininang we' Sultan Sulaymanin. Kannalde we' ga'i miya'an makajari umantag bisan sumiyan! Astel siye pu Nabi Irmiya pegge' pa'alne we' pinaka'atan Awrusalamin duk we' sulatne isab me' bissā Tuhanin dem libru.

Duma'in hadja me' a'ahin duk imamin ga'i ngatu neyima' me' pina'in we' Nabi Irmiyahin. Sultanden, teyikutanne du isab. Iye mato'ohin pag batsa sultanin libru bakas sinulat we' Nabi Irmiyahin, **kehetne me' lambahan libruhin** duk oro' duk lakasanne dem ebbut la'i si lame supaya kadembuwa' tibu'uk libruhin eggas! Iye miya'an hinang sultan Yahudin. Ga'i iye magsusun sabab dusenen duk ga'i isab teyima'ne lapal TUHANIN. Awe', ineggas we' sultanin libru Irmiyahin, **saguwa' ga'i kaganti'anne panganda'akan Tuhanin**. Dina'ak hadja Nabi Irmiya we' Tuhanin nulat balik kēmon lapalnen dem libru seddili.

Bang ka'am magistadi jūd Nabi Irmiyahin, kitebi du we' **bininasa te'ed Nabi Irmiya we' sultanin, me' imamin duk me' a'a Yahudihin**. Daran iye pinakalabusu we' de. Mintedde papīde iye dem lowang lalem, ekka pisak diyalemne. Saguwa' tinimbul iye we' Tuhanin. Da'ak Tuhanin dembuwa' banyaga' sultanin, a'a amban Afrika, pī si iye malutan iye amban diyalem lowangin.

Niya' subey tapikilte, bu importante inin. Bisan me' Yahudi ma'ekkahin **ga'i ngatu pakale** pu Nabi Irmiya, duma'in du hātinin we' ga'i siye pakale pu sine-sine. **Pakale siye** si a'a ngēnan diden me' nabi – saguwa' duma'in siye nabi te'ed, **nabi dusta'an** siye! Inakahan kite dem Kitab sabab ekka lella magpa'in we' nabi Tuhanin siye, saguwa' iye mato'ohin, a'a magmā-mā hadja siye duk ngakkal, pegge' **lapalden duma'in amban Tuhan**. Hangkan, sasang Nabi Irmiya magmahalayak sabab hukuman Tuhan sōng matekka si Awrusalamin, me' nabi madusta'anin missā si me' a'a Yahudihin, pa'inde, “Ga'i du, ga'i du! Me' bala' pina'al we' Irmiyahin ga'i du iyan tekka! Ga'i tapaka'at Awrusalamin we' a'a Babilon! Ga' niya' makajari maka'atan langgal Tuhanin! Ga' niya' bala' takitebi! Dem kasanyangan hadja ka'am! Ga' niya' seddili amban kasanyangan hadja!”

Saguwa' missā Nabi Irmiya si kēmon Yahudi pa'inne,

(Irmiya 23) ¹⁶ *Inin pina'in TUHAN Mabalakatanin, pa'inne:
“Da'a ka'am pakale si me' pina'al we' me' nabihin; pinadupang
ka'am we' de. Me' pina'inden paguwa' hadja amban di pikilande,*

duma'in amban aku. ²¹ **Duma'in aku manganda'ak me' nabi inin, masi siye pī mo'o lapalden; ga' niya' lapal amban aku si siye, masi pe siye magpa'in we' kapatutden amban aku.**

²² *Bang kata'uhande si' gara'kun, magmahalayang si' siye lapalkun si me' a'akun duk da'akde si' siye pateyikut amban addatde duk hinangande mala'atin!"*

Sa miya'an inakahan me' Yahudihin we' Nabi Irmiya we' subey siye maghalli' si bissā a'a magmahalayang me' magdusta'in. Saguwa' me' a'a ma'ekkahin si lahat Yahud ga'i asipde lapal Nabi Irmiyahin. Saguwa' iye **kinahagadden bissā me' nabi magdusta'in**. Ujudnen, pag **lambus ne**, kata'uhan sultanin, me' imamin, me' a'ahin duk me' nabi dusta'anin bang sine bakas magmahalayang **lapal Tuhan mato'ohin!** Kata'uhande pegge' tekka ne kēmon bakas inaka we' Nabi Irmiyahin sabab pagka'at Awrusalamin. Sigi-sigi du tuman Lapal Tuhanin.

Pakale ka'am bang ine sinulat dem Kitabin:

(Irmiya 52) ⁴ *Dem kasiyam tahunnen pagbaya' sultan Sidkiya si lahat Yahudinpī **Nebukadnessar**, sultan Babilonin, duk arminen hap Awrusalam. Maghegpa' siye paliput si luwasan puweblohin. [Ga' niya' makajari paluwas atawa padiyalem.]* ⁵ *Sa miya'an puweblohin binirang taman kasempukdembuwa' tahun pagbaya' sultan Sidkiyahin.* ⁶ *Pagtekka kasiyam ellewnen bulan ka'ampatnen la'at te'ed unusin diyalem puweblohin, ga' ne niya' kinakan me' a'ahin.* ⁷ **Manjari, ilarakan dinding puweblohin** [we' me' armi Babilonin duk siggewde sultan me' Yahudihin.]....⁹ *Bino'o iye si harapan sultan Babilonin...duk hinukum iye we' ne.* ¹⁰ *La'i si lahat Ribla pinapatey we' sultan Babilonin anak sultan Sidkiya lellahin si matahanne....* ¹¹ *Ubus da'akne pinessekan mata sultan Sidkiyahin, kinarena iye duk bino'o hap lahat Babilon....* ¹³ *[Ubus sultan Nebukadnessar duk sundalunen] eggasde langgal TUHANIN, astana' sultanin duk kēmon me' luma' diyalem Awrusalamin. Kēmon me' luma' ma'importantehin ineggas du.* ¹⁴ *....duk larakne kēmon dinding paliput si Awrusalamin.* ¹⁵ *Ubus bino'o we' Nebusaradan, iye kumandel me' guwaldiyahin, hap Babilon me' a'a mata'amban si puweblohin, me' a'a mata'u maghinang me' bayu'-bayu'anin duk me' a'a bakas malahi pī si armi Babilonin.* ¹⁶ *Saguwa' ambananne si lahat Yahud sinduwe me' a'a miskin manamalin supaya siye maghinang si me' tana' duk likus bahan ubasin.* ²⁷ *....**Sa miya'an bino'o bangsa Yahudihin tahala' amban lahatde pī si pamilisuhan siyehin!***

Na, kitete du we' **tumanan Tuhanin du kēmon** bakas pina'alne palabey amban Nabi Irmiyahin. Kuwe'itu kata'uhan me' Yahudihin

we' me' bissā Nabi Irmiyahin **bissā to'o** du. Saguwa', kata'u inin ga'i ne nabang siye, pegge' a'a tasiggew ne siye dem antanan sundalu Babilonin!

Na, sa'ingge subey tambuste lesson ellew inin? Kaw subey tambuste duk pikilan inin: Si Ellew Paghukumin, ellew Kiyamat, kēmon manusiya'in, kata'uhande du bang inggehin mato'ohin duk inggehin mangga'i mato'ohin. Saguwa' **mabaya' Tuhanin we' tabistunu kuwe'itu bang ine mato'ohin duk ine mangga'i mato'ohin. Pegge' bang tekka ne Ellew Paghukumin ga' ne niya' kagunahanne bang kata'uhannu mato'ohin saguwa' ga' teyima'nu tiggelannu ellum tu'u si dunya! Si Ellew Paghukumin lambus ne kew magsusun, pegge' magmula kew mo'o dusenun! Hangkan pa'in Lapal Tuhanin: “*Ellew inin ne ellew pangeddew Tuhanin pamakitene lasanen. Ellew inin ne ellew panimbulne ka'am amban hukuman dusebin!*” (2 Korinto 6:2)**

“Me' bagayku kinalasahankun, da'a magtawus kahagadun bi bang niya' me' a'a magpa'in we' la'i si siye Niyawa Tuhanin. Subey dahu' pandogahanbi me' panolo'den supaya kata'uhanbi bang bennal la'i si siye Niyawa Tuhanin atawa ga'. Pegge' ekka ne me' a'a paguwa' si me' kalahat-lahatan tu'u si dunya magmā-mā nabi siye!”
(1 Yahiya 4:1)

Si lesson balik takaleta bi du bang ine mapalabey si me' Yahudi bino'o tahala' hap lahat Babilonin...

Karayaw iledjiki'an ka'am we' Tuhanin sasangbi mikil-mikil sabab pananggup inin amban TUHANIN, sinulat we' Nabi Irmiya. Pa'in TUHANIN,

“Pihabi du ku iyan, duk takasuwa'bi ku iyan bang pihabi ku dembūs-būs ateybin.” (Irmiya 29:13)

Wassalam